

РЕШЕНИЕ

№ 8826

гр. София, 05.03.2026 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Трето отделение 17 състав, в публично заседание на 23.02.2026 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Ана Методиева

при участието на секретаря Грета Грозданова, като разгледа дело номер **13238** по описа за **2025** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 145 и сл. от Административнопроцесуалния кодекс (АПК), във връзка с чл. 118, ал. 1 от Кодекса за социално осигуряване (КСО).
Образувано е по жалба на В. Т. Д., ЕГН [ЕГН], с адрес [населено място], [улица], ет. 2, ап. 4, подадена чрез адв. И. С. срещу Решение № 1040-21-671 от 18.11.2025 г. на директора на Териториално поделение (ТП) на Националния осигурителен институт (НОИ) – С.-град, с което на основание чл. 117, ал. 3 КСО е оставена без уважение жалбата на Д. срещу Разпореждане № 214-00-15992-3/03.09.2025 г. на ръководителя на осигуряването за безработица при ТП на НОИ С.-град. С последното, на основание чл. 54ж, ал. 1 във вр. с чл. 10 КСО е отказано отпускане на парично обезщетение за безработица по чл. 54а КСО.
Жалбоподателката - В. Т. Д. излага доводи за незаконосъобразност на решението поради противоречие с материалния закон, допуснати съществени нарушения на административнопроизводствените правила и необоснованост – отменителни основания по чл. 146, т. 3 – 5 АПК.
В жалбата се твърди, че в периода 21.04.2023 г. – 10.10.2024 г. Д. е работила по трудов договор в „ЕНА ГРУП 20“ ЕООД като „счетоводител“, като на това основание е имала качеството „осигурено лице“ по чл. 4, ал. 1, т. 1 КСО и е подлежала на осигуряване за всички осигурени социални рискове, включително за риска „безработица“, поради което счита, че е изпълнила и предпоставките на чл. 54а КСО за парично обезщетение за безработица. Жалбоподателката изрично поставя акцент върху това, че „заличаването“ на осигурителните данни е настъпило като резултат от контролно административно производство по издаване на задължителни предписания спрямо осигурителя, в което тя не е участвала като страна, поради което счита, че е накърнено

правото на защита.

Оспорва подхода на НОИ, при който се приема, че наличието на валидно възникнало и непрекъснато трудово правоотношение не е достатъчно за възникване на осигурително правоотношение и за придобиване на обезщетителни права, като поддържа, че когато е налице постъпване на работа и начало на изпълнението на трудовото правоотношение, правните последици по осигуряването следват по силата на закона и не могат да бъдат отречени чрез административна преценка за „неупражняване на трудова дейност“, доколкото това е въпрос за изпълнение на трудовия договор, а не за неговата действителност. В жалбата се развива и довод, че ако осигурителният орган поддържа теза за фиктивност или привидност на трудов договор, която би водила до недействителност, законовият ред е този по чл. 74, ал. 3 от Кодекса на труда (КТ), като до постановяване на съдебен акт страните не могат да се позовават на недействителност по смисъла на чл. 75, ал. 5 КТ. На тази основа се поддържа, че едва след произнасяне на гражданския съд по действителността на трудовия договор би могло да се обсъжда наличие на предпоставки за контролни актове и за заличаване на данни, както и че при липса на такова произнасяне оспореното разпореждане за отказ и потвърждаващото го решение са постановени в противоречие с материалния закон.

Прави искане за отмяна на оспореното решение и на потвърденото с него разпореждане. Претендира направените по делото разноски. Жалбоподателят се представлява от адв. И. С..

Ответникът – директорът на ТП на НОИ – С.-град, чрез процесуалния представител ст. юрисконсулт И., оспорва жалбата като неоснователна, необоснована и недоказана и поддържа законосъобразността на оспореното решение. В представените по делото писмени бележки ответникът твърди, че в административното и контролните производства не е твърдена недействителност на трудовия договор и не е формирана воля въз основа на „фиктивен трудов договор“, а е прието, че липсва доказан юридически релевантен факт по чл. 10, ал. 1 КСО, а именно реално упражняване на трудова дейност, поради което не е възникнало осигуряване и не са налице предпоставките за обезщетение. В тази връзка сочи, че по преписката няма спор относно заличаването на осигурителните данни в Регистъра на осигурените лица за периода 21.04.2023 г. – 04.10.2024 г., извършено въз основа на влезли в сила задължителни предписания, постановени в контролно производство по чл. 108 КСО, като заличаването е извършено по реда на чл. 4, ал. 10, т. 4 от Наредба № Н-13/17.12.2019 г. Ответникът поддържа, че констативният протокол от контролната проверка представлява официален документ, който не е оспорен от жалбоподателката и съдържа факти и обстоятелства с обвързваща сила за органите на НОИ при формиране на изводите им относно наличието или липсата на реална трудова дейност. Излага, че по административната преписка са събрани и данни относно квалификационните изисквания за заеманата длъжност. Позовава се на Методологичните бележки към Националната класификация на професиите и длъжностите (НКПД) 2011 и на Правилника за прилагане на НКПД 2011, като излага, че за длъжността „счетоводител“ с код по НКПД 24116004 се изисква висше образование степен „бакалавър“, поради което в административната фаза е изисквана служебна информация от регистрите на Националния център за информация и документация (НАЦИД), като посочва, че по данните от компетентния орган не се откриват записи за проведено обучение и издадена диплома, както и за признато висше образование. По възражението на жалбоподателката, че не е участвала като страна в контролната процедура по издаване на задължителни предписания, ответникът поддържа, че необходимото другарство е приложимо в съдебното производство, но неприобщаването на работника като страна в контролната фаза не съставлява съществено нарушение, тъй като предмет на настоящото дело е контролът върху решението по чл. 117, ал. 3 КСО и върху разпореждането за отказ, а жалбоподателката разполага с пълна възможност да

упражни защитата си именно в производството по отпускане на обезщетението и в съдебната фаза по чл. 118 КСО. Ответникът изрично развива, че в рамките на съдебния контрол съдът има правомощие да обсъди и да установи релевантния факт за реално упражнявана трудова дейност, без да е необходимо да бъде провеждано производство по чл. 74, ал. 3 КТ, като се позовава на съдебна практика.

Прави искане съдът да отхвърли подадената жалба. Претендира юрисконсултско възнаграждение въз основа на представен списък и прави възражение за прекомерност на заявеното от насрещната страна адвокатско възнаграждение.

Административен съд – София-град, III отделение, 17 състав, след като обсъди събраните по делото доказателства и становищата на страните и провери оспорения акт с оглед на правомощията си по чл. 168, ал. 1 АПК, намира за установено от фактическа страна следното:

На 21.04.2023 г. за В. Т. Д. са подадени данни по чл. 5, ал. 4, т. 1 КСО от осигурител „ЕНА ГРУП 20“ ЕООД, ЕИК[ЕИК], с код за вид осигурен „01“.

На 07.10.2024 г. е отразено прекратяване на правоотношението на Д. на основание чл. 328, ал. 1, т. 3 КТ, като това прекратяване е посочено като фактическо основание за безработицата при последващото заявление за на парично обезщетение за безработица (ПОБ).

На 08.10.2024 г. Д. е подала заявление с вх. № 214-00-15992/08.10.2024 г. за отпускане на ПОБ по чл. 54а КСО, като в административните документи изрично се сочи, че заявлението е по описа на ТП на НОИ – С.-град и е във връзка с прекратеното на 07.10.2024 г. правоотношение.

На 14.05.2025 г. контролните органи на ТП на НОИ – С.-град са приключили проверка по разходите на държавното обществено осигуряване (ДОО) при осигурителя „ЕНА ГРУП 20“ ЕООД с Констативен протокол № КВ-5-21-0190183/14.05.2025 г.

На 14.05.2025 г., въз основа на резултатите от контролната дейност, са издадени Задължителни предписания № ЗД-1-21-01910190/14.05.2025 г., адресирани до осигурителя, с които е разпоредено заличаване на данните, подадени по чл. 5, ал. 4, т. 1 КСО за Д., с код за вид осигурен „01“, за периода от 21.04.2023 г. до 04.10.2024 г. включително, като заличаването е посочено, че е извършено в съответствие с чл. 4, ал. 10, т. 4 от Наредба № Н-13 от 17.12.2019 г. за съдържанието, сроковете, начина и реда за подаване и съхранение на данни от работодателите, осигурителите за осигурените при тях лица, както и от самоосигуряващите се лица (Наредба № Н-13/17.12.2019 г.).

На 29.08.2025 г. е оформена справка с вх. № 214-00-15992-6/29.08.2025 г. за приети документи по заявлението за ПОБ на Д., в която са изброени като постъпили по преписката писмо от контрол по разходите на ДОО от 28.08.2025 г., Констативният протокол № КВ-5-21-0190183/14.05.2025 г. и Задължителните предписания № ЗД-1-21-01910190/14.05.2025 г. за заличаване на осигурителните данни за периода 21.04.2023 г. – 04.10.2024 г.

На 02.09.2025 г. е издадено Разпореждане № 214-00-15992-2/02.09.2025 г. на основание чл. 55 АПК, с което е възобновено производството по заявлението за отпускане на ПОБ, като в мотивите е посочено, че е извършена проверка по разходите на ДОО при осигурителя, приключила с Констативен протокол № КВ-5-21-0190183/14.05.2025 г., и са издадени Задължителни предписания № ЗД-1-21-01910190/14.05.2025 г.

На 03.09.2025 г. е издадено Разпореждане № 214-00-15992-3/03.09.2025 г. на ръководителя на осигуряването за безработица при ТП на НОИ – С.-град, с което, на основание чл. 54ж, ал. 1 КСО във връзка с чл. 10 КСО, е отказано отпускане на ПОБ по чл. 54а КСО. В разпореждането е отразено, че отказът се издава предвид заявление вх. № 214-00-15992/08.10.2024 г., подадено от Д., като в мотивите се сочи, че преценката е извършена въз основа на данните, подадени по чл. 5, ал. 4, т. 1 КСО от осигурителя за периода от 21.04.2023 г. до 04.10.2024 г. включително, но след контролната проверка и издадените задължителни предписания данните за този период са

заличени, поради което е направен извод, че за Д. не е възникнало осигуряване по смисъла на чл. 10 КСО за посочения период и тя не притежава качеството „осигурено лице“ по чл. 10 КСО и § 1, т. 3 от Допълнителните разпоредби (ДР) на КСО.

На 08.10.2025 г. разпореждането за отказ № 214-00-15992-3/03.09.2025 г. е връчено на Д..

На 15.10.2025 г. Д. е подала жалба срещу Разпореждане № 214-00-15992-3/03.09.2025 г. до директора на ТП на НОИ – С.-град с вх. № 1012-21-1186/15.10.2025 г.

На 29.10.2025 г. ТП на НОИ – С.-град е отправило до Д. искане по чл. 35 във връзка с чл. 36, ал. 3 АПК с изх. индекс по преписката 1012-21-1186, в което, във връзка с подадената от нея жалба вх. № 1012-21-1186/15.10.2025 г., е изискана информация и доказателства относно образованието, включително дали притежава висше образование и дали има придобита степен „бакалавър“. На 11.11.2025 г. е отразено получаването на това искане от Д..

На 18.11.2025 г. директорът на ТП на НОИ – С.-град е издал Решение № 1040-21-671/18.11.2025 г., с което, след разглеждане на жалба вх. № 1012-21-1186/15.10.2025 г., е оставил същата без уважение и е потвърдил Разпореждане № 214-00-15992-3/03.09.2025 г. за отказ на ПОБ. В мотивите на решението е прието, че разпореждането е постановено поради липса на доказателства за реално упражнявана трудова дейност и невъзникване на осигуряване по чл. 10 КСО, като се сочат резултатите от контролната проверка при осигурителя, приключила с Констативен протокол № КВ-5-21-0190183/14.05.2025 г., и издадените Задължителни предписания № ЗД-1-21-01910190/14.05.2025 г. за заличаване на подадените по чл. 5, ал. 4, т. 1 КСО данни за периода 21.04.2023 г. – 04.10.2024 г. включително.

Решението е връчено на жалбоподателката на 01.12.2025 г., а жалбата срещу него е подадена на 09.12.2025 г.

При така установената фактическа обстановка съдът намира от правна страна следното:

Жалбата е процесуално допустима като подадена от надлежна страна, в срока по чл. 118, ал. 1 КСО, срещу подлежащ на съдебен контрол административен акт.

Разгледана по същество, жалбата е неоснователна.

Оспореното Решение № 1040-21-671/18.11.2025 г. на директора на ТП на НОИ – С.-град е издадено от материално и териториално компетентен орган в кръга на правомощията му по чл. 117, ал. 3 КСО. Актът е в изискуемата писмена форма и съдържа фактически и правни основания, съответстващи на изискванията на чл. 59, ал. 2 АПК.

По отношение на твърдените съществени нарушения на административнопроизводствените правила съдът намира следното:

Производството по отпускане на парично обезщетение за безработица е образувано по заявление на жалбоподателката, като органът по осигуряването за безработица е извършил служебна проверка на релевантните обстоятелства. По преписката са били приобщени документите от контролната дейност по чл. 108 КСО, включително констативният протокол от проверката при осигурителя и издадените въз основа на него задължителни предписания за заличаване на данните по чл. 5, ал. 4 КСО. Именно тези доказателства са били обсъдени и съобразени при издаването на разпореждането за отказ, а впоследствие – и от решаващия орган при административното обжалване. Отделно, след постъпване на относимите документи е издадено разпореждане за възобновяване по чл. 55 АПК, като това процесуално действие е изрично мотивирано с настъпили релевантни за спора факти и приобщени доказателства. Тази последователност на действията сочи, че органът не е действал формално и механично, а е съобразил настъпилите по преписката промени и е формирал волята си въз основа на актуалното състояние на данните, които законът придава значение при отпускане на обезщетение.

Не се установява и да е било ограничено правото на защита на жалбоподателката в рамките на

производството по чл. 117 КСО. Разпоредбата за отказ е връчено, срещу него е подадена жалба по административен ред, а решаващият орган е предприел действия по изясняване на спорните обстоятелства, като е отправил до жалбоподателката изрично искане за представяне на доказателства относно образованието във връзка със заеманата длъжност. По този начин е предоставена възможност да участва ефективно в административното производство, да представи доказателства и да вземе становище по обстоятелствата, на които органът основава преценката си. Доколкото жалбоподателката поддържа, че проверката е формална и непълна и че органът не е установил обективната истина, следва да се посочи, че административният орган е изпълнил дължимите по АПК действия по събиране на доказателства, като е приобщилил контролните документи и е предоставил възможност на жалбоподателката да ангажира насрещни доказателства по спорните факти. При тези данни съдът не констатира нарушение, което да е съществено и да е довело до ограничаване на правото на защита или до невъзможност да се изяснят релевантните факти, поради което не е налице отменително основание по чл. 146, т. 3 АПК.

Неоснователно е и възражението, че правото на защита на жалбоподателката е накърнено поради това, че не е участвала като страна в контролната процедура по чл. 108 КСО, по която са издадени задължителни предписания спрямо осигурителя. Контролното производство по чл. 108 КСО е насочено към осигурителя като субект, който подава данните по чл. 5, ал. 4 КСО и носи задължението да ги коригира или заличи при наличие на установени нарушения и дадени предписания. В това производство адресат на предписанията е осигурителят, а не работникът, поради което липсата на процесуално качество „страна“ за жалбоподателката в контролната фаза сама по себе си не представлява нарушение на АПК. Защитата на осигуреното лице се реализира в производството по отпускане на обезщетението и в съдебното производство по чл. 118 КСО, в които лицето е страна и може да оспори извода за липса на осигуряване и да ангажира доказателства относно реалното упражняване на трудова дейност. В настоящото дело жалбоподателката е упражнила процесуалните си права, но не е ангажирала допълнителни доказателства, с които да опровергае фактическите констатации, възприети от административния орган. При това положение съдът не приема, че в административната фаза е допуснато съществено процесуално нарушение, което да е довело до неправилен резултат.

По съществуването на спора съдът намира следното:

За да е налице право на парично обезщетение за безработица, следва да са изпълнени материалноправните предпоставки на чл. 54а, ал. 1 КСО, съгласно която лицето трябва да има внесени или дължими осигурителни вноски във фонд „Безработица“ най-малко 12 месеца през последните 18 месеца преди прекратяване на осигуряването. Тази предпоставка предполага наличие на възникнало осигуряване за риска „безработица“. Общото правило за възникване на осигуряването е уредено в чл. 10, ал. 1 КСО, според който осигуряването възниква от деня, в който лицето започва да упражнява трудова дейност по чл. 4 или чл. 4а КСО и за който са внесени или дължими осигурителни вноски, и продължава до прекратяването. Легалната дефиниция на „осигурено лице“ по § 1, т. 3 от ДР на КСО също изисква наличието на трудова дейност, подлежаща на задължително осигуряване, и внесени или дължими вноски.

От систематичното тълкуване на чл. 54а КСО, чл. 10 КСО и § 1, т. 3 ДР на КСО следва, че правото на обезщетение не възниква само от формалното документиране на трудово правоотношение и от подаването на данни по чл. 5, ал. 4 КСО, ако липсва реално упражняване на трудова дейност. В този смисъл е и трайната съдебна практика по приложението на чл. 10, ал. 1 КСО, която последователно приема, че осигурителното правоотношение е обусловено от фактическо упражняване на трудова дейност, а не от формалното наличие на трудов договор, като подаването

на данни в регистрите има удостоверятелно значение, но не може да замести липсата на фактическия елемент „трудова дейност“. В практиката се приема и че при спор относно реалното упражняване на труд органът по осигуряването и съдът в производството по чл. 118 КСО могат и следва да изследват този факт, тъй като от него зависи възникването на осигуряването и производните права, включително правото на обезщетение за безработица.

В конкретния случай административният орган е основал отказа на два основни взаимосвързани факта: от една страна, на резултатите от контролната проверка по чл. 108 КСО при осигурителя, при която е прието, че не са установени доказателства за извършвана търговска дейност от дружеството и не са представени доказателства за реално упражнявана трудова дейност от жалбоподателката, а от друга страна, на последвалите задължителни предписания, с които е разпоредено заличаване на подадените по чл. 5, ал. 4 КСО данни за процесния период по реда на Наредба № Н-13/17.12.2019 г. В тази връзка следва изрично да се подчертае, че заличаването на данни в регистрите само по себе си не е автономно материалноправно основание за отказ на обезщетение, но то е правнозначим факт за административното производство, тъй като органът по отпускане на обезщетението е длъжен да работи с актуалните данни за осигуряване, отразени по надлежния ред, и да прецени правото на лицето въз основа на тях и на събраните доказателства. Когато корекцията в регистрите е резултат от контролна дейност, органът по обезщетенията не може да игнорира тези данни и да приеме наличие на осигуряване, ако липсват доказателства за реално упражнявана трудова дейност като елемент от чл. 10 КСО.

В съдебното заседание ответникът е развил и допълнителен аргумент, че жалбоподателката твърди упражняване на дейност като „главен счетоводител“, за която по НКПД се изисква висше образование степен „бакалавър“, каквото тя не притежава, като в тази насока е било отправено и искане до жалбоподателката да представи доказателства за образование. Съдът приема, че несъответствието между изискванията за определена длъжност и притежаваното образование не е самостоятелна и автоматична причина да се отрече осигуряването, тъй като КСО не поставя като обща материалноправна предпоставка за възникване на осигуряване по чл. 10 КСО формалното съответствие между образование и длъжност. Това обстоятелство обаче има значение като част от доказателствената картина, когато спорът е за реалност на упражняваната трудова дейност и когато се съчетава с други данни, които поставят под съмнение реалното функциониране на работодателя и реалното изпълнение на трудови функции. В конкретния случай то е обсъждано именно в съвкупност с констатациите за липса на стопанска дейност и с липсата на представени доказателства за конкретни трудови резултати и реално изпълнение на задълженията по трудовото правоотношение.

По довода на жалбоподателката, че при твърдения за фиктивност или привидност на трудов договор органът е бил длъжен да следва реда по чл. 74, ал. 3 КТ, следва да се посочи, че разпоредбата на чл. 74, ал. 3 КТ урежда задължение за сезиране на съда при установяване на основания за недействителност на трудов договор, тоест когато предмет на преценката е действителността на трудовото правоотношение като юридически акт. В настоящия случай административният орган не е обосновал отказа с твърдение за недействителност на трудовия договор и не е извел последици по чл. 74 и сл. КТ. Основанието на отказа е осигурителноправно и се свежда до липса на доказано реално упражняване на трудова дейност, респективно липса на възникнало осигуряване по чл. 10, ал. 1 КСО. Преценката за възникване на осигуряване по КСО е самостоятелна и не е обусловена от това дали е водено отделно производство за недействителност на трудов договор, когато органът не се позовава на недействителност, а на липса на фактическия елемент „трудова дейност“. Ето защо доводът, че без съдебно произнасяне по чл. 74 КТ органът не може да постанови отказ, не намира опора в приложимата правна уредба.

Жалбоподателката поддържа наличието на реално упражнявана трудова дейност, но в административната и съдебната фаза не са представени доказателства, които да конкретизират изпълняваните трудови функции и да удостоверят реалното полагане на труд през релевантния период, при положение че органът е противопоставил констатации от контролна проверка за липса на стопанска дейност и за липса на доказателства за реална трудова активност. В съдебното заседание страните не са направили доказателствени искания, като жалбоподателката не е ангажирала допълнителни доказателства, с които да опровергае констатациите на контролните органи или да установи по положителен начин реално упражняване на трудова дейност. При това положение съдът приема, че не е доказано наличието на фактическия елемент „реално упражнявана трудова дейност“, необходим за възникване на осигуряване по чл. 10, ал. 1 КСО. Отсъствието на възникнало осигуряване изключва и възможността да се приеме изпълнение на изискването на чл. 54а, ал. 1 КСО за осигуряване във фонд „Безработица“ най-малко 12 месеца през последните 18 месеца преди прекратяване на осигуряването, поради което правилно е приложена разпоредбата на чл. 54ж, ал. 1 КСО и е постановен отказ за отпускане на парично обезщетение за безработица. При тези изводи законосъобразно директорът на ТП на НОИ – С.-град е оставил без уважение подадената жалба.

Предвид изложеното жалбата да бъде отхвърлена като неоснователна.

При този изход на спора и на основание чл. 143, ал. 3 АПК, в полза на Националния осигурителен институт – юридическото лице, в чиято структура е органът-ответник следва да се присъди юрисконсултско възнаграждение, определено по реда на чл. 24 от Наредбата за заплащането на правната помощ, в минимален размер, съобразен с фактическата и правната сложност на делото, в размер на 100 евро.

Водим от горното и на основание чл. 172, ал. 2 АПК, Административен съд – София-град, III отделение, 17 състав

РЕШИ:

ОТХВЪРЛЯ жалбата на В. Т. Д., ЕГН [ЕГН], срещу Решение № 1040-21-671 от 18.11.2025 г. на директора на Териториално поделение на Националния осигурителен институт – С.-град.

ОСЪЖДА В. Т. Д., ЕГН [ЕГН], с адрес [населено място], [улица], ет. 2, ап. 4 да заплати на Националния осигурителен институт, [населено място], [улица] разноски по делото в размер на 100 (сто) евро.

Решението подлежи на обжалване пред Върховния административен съд в 14-дневен срок от съобщаването му на страните.

Препис от решението да се изпрати на страните на основание чл. 138, ал. 3 АПК.

СЪДИЯ: